

DADES DE LA IMMIGRACIÓ OCCITANA A VILAFRANCA A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVI

ANTONI MASSANELL I ESCLASSANS

Basant-nos de manera primordial en tres tipus de documents: capítols matrimonials, testaments i partides dels llibres de baptisme de la parròquia de Santa Maria de Vilafranca del Penedès, intentem d'aproximar-nos a la població d'origen francès que, al llarg de la segona meitat del segle XVI residia a Vilafranca o bé hi tenia contactes. Tenint en compte les diverses dades que hem anar recollint podrem parlar, entre altres coses, de les professions que exercia aquesta gent i de quines eren les predominants. També de la tendència que sembla que tenien bastants d'aquests immigrants de contraure matrimoni amb dones franceses, immigrades com ells, o bé amb dones catalanes però filles com a mínim de pares francesos ja establerts amb anterioritat entre nosaltres. Finalment volem parlar del percentatge de naixements de fills dels matrimonis francesos o de matrimonis amb pare francès, enfront dels naixements de fills de matrimonis catalans.

Arrancarem a partir de l'any 1553, que correspon a l'any del darrer fogatge que es coneix del segle XVI i que, en aquest mateix aspecte de la immigració occitana, ja vam estudiar en una altra comunicació, i ens endinsarem fins al 1600, fita que no té cap altre sentit que la d'ésser final de segle. Si haguéssim volgut aprofundir també fins al segle XVII, hauríem hagut d'esmerçar-hi moltes més hores, ja que hi ha molta documentació. Ho deixarem, si a Déu plau, per a un altre dia.

DADES DE LA IMMIGRACIÓ OCCITANA A VILAFRANCA A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVI

CAPÍTOLS MATRIMONIALS

Entre els dos anys indicats, 1553 i 1600, són en nombre de 369 els capítols matrimonials que coneixem, en els quals se'ns diu que l'home o sigui el futur contraent és d'origen francès. D'aquests 369 francesos, però, cal descomptar-ne vint pels motius següents: setze, perquè, en haver enviudat, tornen a fer nous capítols matrimonials; altres dos, perquè a l'any següent d'haver fet capítols tornen a fer-ne uns altres, no pas per haver restat vidus, com els abans esmentats, sinó perquè aquells matrimonis en projecte no van arribar a fi de bé, ja fos per mort de la futura contraent o per altres causes; i els altres dos restants, perquè corresponen a una mateixa persona, ja que són tres els capítols matrimonials que fa, per haver enviudat dues vegades. En total, doncs, 349 francesos –ja que si no haguéssim descomptat aquests setze hi hauria hagut duplicitats–, els quals sabem del seu pas per les notaries vilafranquines a la segona meitat del segle XVI.

El fet que en aquests capítols es faci esment de l'estat civil de les dones contraents ens ha permès de saber que de les 369 que tenim relacionades, 268 eren «donzelles» i la resta, 101, «viudes». Això, en percentatges, representa respectivament un 72,63 i un 27,37%. Malau-

radament, aquest detall, per regla general és omès en els homes, i per tant és negat de poder saber si podrien donar-se gaires casos de francesos solters que es casessin amb dones vídues.

En els únics 29 casos que hem pogut esbrinar en què l'home contraent era vidu, setze es casen amb dones d'ídentíc estat, però en tretze ho fan amb dones solteres. Un percentatge, doncs, de 55 i 45% respectivament.

Un fet que ens crida l'atenció és el nombre de francesos que, a l'hora de contraure matrimoni, escullen una dona també francesa o bé natural de Vilafranca o d'algun poble veí, però d'origen francès ja que el seu pare ho era. Dels 369 capítols matrimonials, doncs, que hem pogut estudiar, 126, o sigui un poc més de la tercera part, cal incloure'ls en aquesta situació. D'aquestes 126 dones, 66 eren franceses i les altres 60, filles de pare francès. Això ens obre el camí per creure que, tot i la integració dels primers immigrants francesos a la nostra comunitat, continuen existint uns forts lligams entre ells, cosa que ja havíem intuït en comprovar que molts francesos que anaven arribant a la nostra vila trobaven feina o bé vivien o bé eren acollits en cases d'altres francesos ja afincats aquí.

Un altre detall, potser, a tenir en compte és que algunes vídues que contrauen matrimoni amb aquests immigrants francesos, ja eren vídues de marit francès. Així, del total de 101 vídues, 53 es troben en aquest cas, xifra no gens menyspreable, ja que representa un 52%. Com a dada curiosa, la de Guilleuma Silvestre, immigrada francesa que tots quatre matrimonis que va contraure al llarg de la seva vida van ser amb homes oriünds del seu país natal.

MÉS REFERÈNCIES DE GENT FRANCESA I PROFESSIONS QUE EXERCIEIEN

Aquestes les extraiem principalment dels testaments, però també de gent que figura com a testimoni en els esmentats capítols matrimonials, i encara d'altres que consten com a padrins en les partides de baptisme. Per tant, al total de 349 francesos que coneixem pels capítols matrimonials, cal sumar-n'hi 386 més. El nombre s'eleva, doncs a 735 homes oriünds del regne de França de qui tenim notícia que habiten a Vilafranca i a diversos indrets de la comarca penedesenca.

Només de 77 d'ells (un 10,47%) no n'hem pogut saber la professió. Les relacionem per ordre alfabètic. La divisió dels totals en dues columnes no té altra valor que el cronològic. En la primera, hi fem constar tots aquells de qui tenim notícia fins al 1575, aquest inclòs. En l'altra, els que comencem a trobar a partir del primer de gener de 1576.

Professions	1553-		Total	Professions	1553-		Total
	1575	1600			1575	1600	
Abaixadors	1	-	1	Mestres de casa	34	15	49
Bainers	1	-	1	Missatgers	2	1	3
Barbers	1	1	2	Moliners	2	7	9
Barretaires	1	9	10	Negociants	-	1	1
Basters	1	1	2	Nuncis	2	3	5
Blanquers	2	2	4	Pagesos	87	169	256
Borrers	1	-	1	Paraires	-	3	3
Boters	1	2	3	Pastors	4	13	17
Botoners	1	-	1	Pedrenyalers	-	2	2
Bracers	22	27	49	Picapedrers	-	1	1
Calderers	-	2	2	Poaters	-	1	1
Cantirers	-	1	1	Porgadors	1	-	1
Carboners	2	2	4	Preveres	8	2	10
Carreters	2	1	3	Rajolers	6	10	16
Causídics	1	-	1	Revenedors	1	1	2
Cinters	1	-	1	Sabaters	2	17	19
Cirurgians	1	-	1	Sastres	6	7	13
Conreadors	1	3	4	Sellers	1	-	1
Emblanquinadors	-	1	1	Serradors	10	11	21
Escudellers	1	-	1	Serrallers	-	1	1
Espasers	1	-	1	Setmaners	-	1	1
Ferrers	-	9	9	Teixidors de llana	2	-	2
Flequers	3	-	3	Teixidors de lli	10	11	21
Fusters	4	2	6	Tenders	1	-	1
Hortolans	2	2	4	Tiraters	-	1	1
Hospitalers	1	-	1	Traginers	1	1	2
Hostalers	1	-	1	Treballadors	17	55	72
Marxants	-	3	3	Ignorem professió	31	46	77
Mercers	4	2	6	Totals . . .	285	450	735

Com podem comprovar, arribem a comptar més de cinquanta professions diferents. No cal dir que la gran majoria es dedicaven a treballs agrícoles (pagesos, hortolans, conreadors). D'aquests n'hem relacionat 264, si bé creiem que caldria sumar-hi els qui ens surten indicats com a bracers (49) i també com a treballadors (72). La població francesa pagesa, doncs, s'elevaria, al llarg de la segona meitat del segle XVI, al nombre de 385 individus que, enfront de la resta dels altres francesos representaria un 58,52%. Si a més hi comptéssim els pastors (17) i els carboners (4), podríem dir que el sector primari ocuparia el 61,70% del total dels immigrants.

El sector que podríem considerar de serveis (barbers, causídics, cirurgians, hospitalers, hostalers, marxants, mercers, missatgers, negociants, nuncis, preveres, revenedors i tenders, amb un total de 37) representaria només un 5,62%. D'aquest sector cal destacar els preveres, que són en nombre de deu.

No cal dir que la resta dels altres immigrants francesos pertanyen al sector secundari (construcció i indústria), amb un percentatge del 32,68%, o sigui en números rodons, una tercera part del total. D'aquest grup de 215 homes, cal destacar, pel nombre elevat que representen enfront de les altres professions, els mestres de casa (49), seguits a distància pels serradors (21), els teixidors de lli (21), els sabaters (19), els rajolers (16) i els sastres (13). Cal fer referència també als «sombrierers», en nombre de 10. Totes les altres professions ja hi són en nombre més reduït.

Tot i això, ja que com veurem més endavant hem intentat esbrinar quina podria ser la població vilafranquina el 1578, hem pogut saber que aquell any eren pel cap baix 98 els francesos residents a la nostra vila, les professions dels quals eren aquestes:

Abaixadors	1	Escudellers	1
Bainers	1	Ferrers	2
Barretaires	1	Forners	1
Basters	1	Fusters	3
Blanquers	1	Hortolans	2
Boters	1	Mercers	2
Botoners	1	Mestres de casa	18
Bracers	3	Negociants	1
Carreters	2	Nuncis	1
Cirurgians	1	Pagesos	21

Pastors	1	Serradors	7
Rajolers	2	Teixidors de llana	1
Revenedors	2	Teixidors de lli	5
Sabaters	1	Treballadors	9
Sastres	1	Ignorada professió	3
Sellers	1	Total	<u>98</u>

Si les seleccionem per sectors, tal com hem fet amb les dades aportades anteriorment, els trobarem amb aquests resultats:

Sector primari	36 individus	37,90%
Sector secundari	50 individus	52,63%
Sector terciari	9 individus	9,47%

En aquest cas, els resultats són ben diferents dels anteriors i en certa manera un xic sorprenents. Però volem trobar-hi una explicació i és que, en aquells resultats, que comprenien un període de quasi mig segle, hi anava compresa la comarca. Però ara, cenyint-nos exclusivament a Vilafranca i en un any concret, el 1578, el sector industrial i el de la construcció supera amb escreix el sector agrícola: 52,63% contra el 38,78%. I els serveis, amb un 9,47%, quasi doblen el 5,62% del càlcul anterior. De fet no ha d'estranyar-nos, si tenim en compte que ens referim exclusivament a la capital penedesenca.

LLOCS DE RESIDÈNCIA

Malgrat que en els documents estudiats no sempre es fa la indicació del lloc o població on tenen la residència habitual aquesta gent, podem constatar que estaven escampats per tota la geografia penedesenca, ja que són en nombre de 47 els pobles o llocs de la nostra comarca que n'hem arribat a relacionar, a més d'altres corresponents a les comarques veïnes. Deixarem constància només de les poblacions en les quals hem pogut comprovar que hi residien més nombre de francesos.

Santa Margarida	14	Sant Martí Sarroca	8
Pacs	10	L'Arboç	7
La Granada	9	Santa Maria de Bellver	6

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes de mayu & vna
fadina en asf de gornell
al fornal de any mes fpa - agra

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes & un poble adena
en la vna d' any mes fpa - agra
vna fpa - agra

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes de mayu & vna
tra ges en asf de gornell
de fornal de any mes

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes & un poble adena
for a fpa - agra

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes & un poble adena
for a fpa - agra

— fpa - agra combra cas a ppa
de d' mes de mayu & vna
no l' mes. ppa - agra

Pàgina del llibre de Santa Llúcia de 1555. La segona i tercera partida corresponen al combregar de dos estrangers, el segon dels quals estava a casa d'en Gono, serrador, també del regne de França.

Avinyonet	5	L'Arboçar	3
Sant Cugat de Sesgarrigues ...	5	Castellet	3
Sant Sadurní	5	Piera	3
Sant Sebastià dels Gorgs	5	Puig-roig	3
Lavit	4	Torrelles de Foix	3
Castellví de la Marca	4		

FRANCESOS AMB RESIDÈNCIA A VILAFRANCA

Els homes francesos que entre 1553 i 1600 localitzem amb residència a Vilafranca són en nombre de 346. Si de les dades que de cada un hem pogut anar anotant, n'agafem les dues més extremes, en molts casos la dels capítols matrimonials com a primera i la del testament com a darrera, sabrem els anys que, com a mínim, van residir a la nostra vila. Diem com a mínim, perquè no podem pas creure que l'any en què van fer capítols matrimonials fos el primer any d'estada entre nosaltres, sinó que devien portar-hi algun temps. I no ens ha d'estranyar gens aquesta absència de dades anteriors de la seva estada, ja que essent fadrins, és a dir solters, se'ns fa més difícil de localitzar-los en els tres tipus de documents en què hem basat el nostre treball, perquè només poden figurar-hi en el cas que haguessin estat padrins (llibres de baptismes), testimonis (capítols matrimonials o testaments) o bé marmessors (testaments), encara que es podria donar el cas que algun d'ells aparegués esmentat en algun testament, ja sigui perquè el testador li fa una deixa o perquè aquest fa constar que li deu diners.

Cal fer notar, a més, que mentre que de molts d'aquests immigrants francesos hem pogut aconseguir-ne bastant d'informació, especialment per mitjà de les partides de baptisme dels seus fills i també com a testimonis en diversos documents —cosa que ens confirma una llarga estada a Vilafranca—, de molts altres, en canvi, no ens ha estat possible trobar més que una única referència, i això fa que sols els puguem donar un breu espai d'un any com a residents entre nosaltres. No ignorem, doncs, que les xifres que ara anem a exposar han d'ésser deficitàries.

Any	Nombre de francesos	Any	Nombre de francesos
1553	23	1556	24
1554	19	1557	25
1555	25	1558	22

Anys	Nombre de francesos	Anys	Nombre de francesos
1559	25	1579	89
1560	27	1580	90
1561	31	1581	92
1562	39	1582	96
1563	37	1583	93
1564	41	1584	85
1565	46	1585	81
1566	49	1586	85
1567	52	1587	92
1568	52	1588	97
1569	60	1589	85
1570	68	1590	89
1571	74	1591	95
1572	74	1592	99
1573	84	1593	91
1574	87	1594	91
1575	93	1595	99
1576	89	1596	104
1577	86	1597	102
1578	98	1598	100
		1599	101
		1600	104

Com podem comprovar, a mesura que anem endinsant-nos dintre la segona meitat del segle XVI, el nombre d'homes francesos, tot i les oscil·lacions dels resultats, va augmentant d'una manera pausada i escalonada. És un fet aquest que sembla que cal atribuir a una entrada més nombrosa d'immigrants occitans a la nostra comarca, si bé no podem oblidar que, en ser més escassa la documentació –quant a capítols matrimonials i testaments– que es conserva de la dècada dels cinquanta enfront de les dècades següents del segle indicat, això també podria haver influït en els resultats aconseguits.

Si ens cenym a un any concret, el 1578, o sigui a un quart de segle de distància del darrer fogatge del segle XVI, el de 1553, ¿quin percentatge podria representar aquest centenar escàs d'occitans enfront del total de la població catalana de Vilafranca? Havia crescut o no la nostra vila, quant a focs, des de 1553?

+
 { Capítol 9 }

- Massey 22 Mesia aggen di ralon el di dany san bage
 miffa fa ralon tors i la di roni panna
 de muf per andoi que vira de pax de rone
 de fuma / 20 la di que ralon la amma de
 no dedir mat per andoi que ralon de fuma
 20 la muna la di amma de fuma en la muna
 per de la que ralon que ralon ralon ralon
 aia aron ralon de muna dedir ralon de fuma
- yo I
- Massey 22 Mesia aggen di ralon el di dany san bage
 miffa fa ralon tors i la di roni panna
 de muf angela de la di roni de la di roni
 que ralon de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
- yo I
- Massey 22 Mesia aggen di ralon el di dany san bage
 miffa fa ralon tors i la di roni panna
 de muf angela de la di roni de la di roni
 que ralon de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
- yo I
- Massey 22 Mesia aggen di ralon el di dany san bage
 miffa fa ralon tors i la di roni panna
 de muf angela de la di roni de la di roni
 que ralon de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
- yo I
- Massey 22 Mesia aggen di ralon el di dany san bage
 miffa fa ralon tors i la di roni panna
 de muf angela de la di roni de la di roni
 que ralon de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
 de la di roni de la di roni de la di roni
- yo I

Pàgina del Capbreu llevador de les rendes de les Misses Quotidianes de 1562. A la primera de les presents partides se'ns dona notícia de les deu misses que anualment feia celebrar la Comunitat de Preveres de Vilafranca per l'ànima del prevere francès Pere Andoy, vicari que fou del lloc de Pacs.

INTENT D'ESBRINAR LA POBLACIÓ VILAFRANQUINA DE 1578

A fi de donar resposta a les preguntes que acabem de formular, hem intentat d'esbrinar quina podria ser la població vilafranquina, en l'indicat any 1578. Per dur-ho a terme, o sigui per fer el que en podríem dir el fogatge, hem pogut disposar dels documents següents: llibres de baptismes, llibres de canaler, llibres de Santa Llúcia, capbreus de les rendes de les misses quotidianes. Malauradament, pel que fa al segle XVI, no hi ha ni els llibres d'esporis ni els dels òbits, que ens haurien ajudat a aconseguir uns resultats potser més ajustats. I ho diem basant-nos en el gran nombre de dades que hem pogut anar extraient dels documents esmentats, especialment dels llibres de baptismes. La tasca en qüestió l'hem duta a terme de la manera que ara explicarem.

Primerament hem fet un buidat exhaustiu de totes les partides de baptisme compreses entre els anys 1575 i 1582, ambdós inclosos. (Fem constar que, havent-se'n extraviat alguns fulls, falten les partides compreses entre el 13 d'octubre de 1575 i el 16 de gener de 1576; entre el 15 d'agost i el 18 d'octubre de 1576, i entre el 18 de novembre de 1576 i el 21 de gener de 1577.) D'aquestes partides, n'hem extret, com a base primordial, els noms dels pares dels batejats, o sigui la relació dels matrimonis vilafranquins o residents a Vilafranca amb facultats de procrear, que podríem qualificar d'«actius». Però, a més, pel fet que en cada una d'aquestes partides es fa esment del nom del padrí i de la padrina del batejat, ens ha estat possible de localitzar moltes altres persones que altrament ens haurien passat desapercebudes. I no ens referim solament a la gent soltera o vídua, sinó també a persones casades que, en ésser d'edat relativament avançada, podríem qualificar de matrimonis «passius» enfront dels que ja hem qualificat d'«actius».

En els focs, doncs, que comptabilitzem a primer de gener de 1578, hi incloem tots aquells matrimonis i altres persones que consten especificats al llarg de les partides d'aquell any, però també tots aquells altres matrimonis i altra gent que aleshores habitaven a Vilafranca, per la simple raó de tenir-ne referència d'anys pròxims, tant anteriors com posteriors, ja que, tal com hem dit, hem fet el buidat dels llibres de baptismes en un ventall que va del 1575 al 1582.

Quant als llibres de canaler, els de 1577, 1578 i 1580 ens han ajudat a saber els noms de les persones que aqueil any van morir, com també

les que van ser extremunciades. Per tant, totes les que figuren anotades al llibre de 1578 i que no consten en el de baptismes, també les hem de comptar, ja que no hem de tenir cap temor per assegurar que el dia primer de gener d'aquell any habitaven a la vila.

Els llibres de Ilucier o de Santa Llúcia de 1576, 1578, 1579 i 1580 (aquest darrer només en el primer semestre), en els quals hi ha indicats els combregars (viàtics) que va haver-hi aquells anys (ignorem si de tota la feligresia o sols dels confreres de Santa Llúcia), com igualment els capbreus de les rendes dels aniversaris i els de les misses quotidianes de 1578, amb l'extensa relació de persones que paguen censals, no han fet més que confirmar i refermar moltes de les dades que ja teníem.

Els focs, doncs, que ens cal atribuir a Vilafranca, l'any 1578, segons els càlculs que hem dut a terme, són 515 focs laics (dels capellans i els dels ordes religiosos, en farem esment més endavant), que ens cal distribuir de la manera següent:

Matrimonis	396
Vidus	4
Vídues	38
Homes	58
Dones	3
Fadrins	2
Donzelles	14
Sumen	515

Cal, però, donar una breu explicació a algun d'aquests apartats amb què hem dividit el total de focs. El d'«homes», ho fem ja que, d'acord amb les dades aconseguides de cada un d'ells, poden ésser en alguns casos gent soltera, però en molts d'altres casos, sabent com sabem que tenien fills, serien casats o vidus. L'apartat «dones», tant podrien ser vídues com solteres d'edat avançada. Quant al grup que qualifiquem de «donzelles», cal considerar-les com a caps de casa pel fet que, quan se'n fa referència com a padrines en les partides de baptisme, es fa constar la indicació «filla de» i a continuació el nom del pare, i com que no hem pogut localitzar-lo ignorem si encara era vivent o bé, en els casos que se'ns diu que era mort, si podia viure encara la mare de la noia. Volem fer esment, també, que dels 396 matrimonis comptabilitzats, 314 cal considerar-los «actius», ja que en algun dels anys compresos de 1575

a 1578 han estat pares, i la resta de 82, els considerem «passius», perquè no consta que hagin procreat en aquests quatre anys.

Ara bé, als 515 focs indicats, cal sumar-hi encara els dels eclesiàstics. Per una banda, els dels preveres, i per l'altra, els dels religiosos.

Quant als primers, en començar el 1578, segons el llibre de canaler d'aquell any, eren 38 els preveres beneficiats de la parròquia de Santa Maria, precisament el mateix nombre dels que figuren al llibre de canaler de 1553, any del darrer fogatge del segle XVI. En aquest fogatge només són 19 els focs dels capellans que hi consten. I la cosa té una explicació, ja que hem de creure que l'altra meitat que no hi surt indicada devien formar part dels focs el cap de casa dels quals era un familiar seu, fos el pare, la mare vídua o bé un germà. Així, doncs, deixarem també en 19 el nombre de focs dels capellans l'any 1578.

En referència als convents, continuaven essent tres: el de Santa Clara, el de Sant Francesc i el dels Trinitaris. Ignorem el nombre de religiosos que hi havia en cada un d'aquests convents. L'única dada corresponent a aquest any 1578 que hem pogut saber és que en un cos present celebrat a la parròquia de Santa Maria, van fer-hi acte de presència 5 frares del convent de Sant Francesc i 6 del de la Trinitat. No cal dir que suposem que aquestes comunitats devien ser més nombroses, com ho fa pensar —encara que siguin dades que pertanyen a anys força anteriors o posteriors al que estudiem— les dades que anem a exposar, extretes de documents de l'època i que no hem pas d'interpretar que corresponguin a totes les persones que aleshores formaven cada una de les tres comunitats indicades.

Anys	Convent	Nombre de religiosos
1388	Santa Clara	14 monges
1443	Santa Clara	16 monges
1388	Sant Francesc	18 frares
1619	Sant Francesc	28 frares
1627	Sant Francesc	20 frares
1619	Trinitat	18 frares
1627	Trinitat	18 frares

De totes maneres, fos el nombre que fos el dels religiosos, en l'estudi que estem fent només podem parlar de tres focs. Així, doncs, si

als 515 dels laics sumem els 3 dels convents i els 19 dels preveres, tindrem un total de 537 focs per a l'any 1578. Aquests, enfront dels 386 del fogatge de 1553, vénen a representar una diferència de 151 focs de més, o dit d'altra manera, la vila hauria augmentat en un percentatge del 39,12%. Que els resultats així obtinguts semblen excessius? Depèn de com ens ho mirem, ja que potser ens caldrà creure que el fogatge de 1553 és deficitari, o sigui que no hi consten tots els focs que aleshores tenia realment Vilafranca. Aquesta, si més no, és la nostra convicció, i més si tenim en compte que pocs anys després (1558 i 1564) —per tant, dins el quart de segle que estudiem— la vila es va veure afectada per la pesta. Ignorem les conseqüències d'aquesta pesta, però per poc elevat que fos el nombre de morts, sempre havia de representar una merma de població.

Arribats, doncs, a la conclusió que, el 1578, poguessin ésser uns 537 els focs que tenia la vila, i que dels 98 francesos relacionats només 79 fossin caps de casa en haver contret ja matrimoni i dur ja anys de residència entre nosaltres —els altres 19 els hem descomptats, ja que són solters o bé es casen en el transcurs d'aquell any o en anys successius— tindríem que un 14,71% dels focs tindrien un cap de casa francès. Per tant, s'hauria doblat el 6,7% que havíem calculat per a l'any 1553⁽¹⁾.

UNA COSA A TENIR EN COMPTE: ELS COGNOMS

No hem volgut oblidar un altre factor que creiem interessant: fer el recompte dels diversos cognoms que aleshores hi havia a Vilafranca. Cal dir que només podem fer referència als cognoms dels homes, ja que el de les dones l'ignorem, perquè aquestes, en casar-se, agafen el cognom del marit.

Ens trobem, doncs, que segons el fogatge de 1553 eren un total de 222 els cognoms diversos de la gent que habitava a Vilafranca. L'any 1578 passen a ser 274, o sigui que hi ha un augment de 52 cognoms nous, encara que de fet l'augment és molt superior, perquè ens cal tenir en compte que d'aquells 222 cognoms de 1553, en la relació corresponent a 1578 en trobem a faltar 72. Per tant, Vilafranca hauria augmentat en 124 nous cognoms només en vint-i-cinc anys. Això sembla que ens doni a entendre que bona part de la població correspondria a gent sobrevinguda, ja fos procedent de la comarca, de les comarques veïnes o de terres dels regne de França.

Novament, doncs, cal repetir-nos la pregunta que ens formulàvem fa un moment: són excessius aquests resultats? O bé, al contrari, reflecteixen la realitat? Si podem respondre afirmativament –i creiem que sí– la primera d'aquestes preguntes, hem de tornar a creure que la diferència rau en la falta o escamoteig de focs –i per tant de cognoms– en el fogatge de 1553. No podem deixar de pensar, però, en una gran afluència de gent forastera, alhora que també en una forta emigració de vilatans cap a altres indrets, tot i que alguns dels cognoms presents el 1553 haurien pogut desaparèixer per defunció de les persones que el duïen, en no haver deixat descendència masculina.

ESTUDI DE LES PROFESSIONS

Dels 537 focs referits de l'any 1578, deduïts els 42 focs en què el cap de casa és una dona, els 16 dels quals no sabem la professió del cap de casa, i els 3 dels convents, ens trobem amb 476 focs, els caps de casa dels quals desenrotllen una tasca o altra. Aquests, desglossats en els tres sectors en què s'acostumen a dividir les activitats professionals, ens donen es resultats i percentatges següents:

Sector primari (pagesos, pastors, carboners, bracers)	86	18,07%
Sector secundari (tot tipus d'altres professions manuals)	284	59,66%
Sector terciari (botiguers, doctors, hostalers, notaris, preveres, etc.)	106	22,27%
Total	476	100,00%

Potser sorprèn que el sector primari sigui, de tots tres sectors, el que aplegui menys focs, fins i tot per sota del de serveis. Cal tenir en compte que només parlem dels caps de casa i, a més, cal creure que molta gent d'ofici també devien tenir el seu tros de terra i compaginava totes dues feines. Però per estar més segurs dels percentatges presentats, hem dut a terme els mateixos càlculs basant-nos en el fogatge de 1553, ja que s'hi fa esment del professió de quasi totes les persones ressenyades. Els resultats aconseguits són força semblants:

Sector primari	73	21,79%
Sector secundari	182	54,33%
Sector terciari	80	23,88%
Total	335	100,00%

BAPTISMES DE FILLS DE PARES FRANCESOS

En un treball anterior⁽²⁾, ja vam intentar de donar a conèixer el percentatge que representaven els naixements de fills de pare francès enfront del naixement de fills de pares catalans. El percentatge que aleshores vam poder donar-ne va ésser d'un 4% escàs, perquè només donàvem com a fills de pare francès els de les escasses partides de baptisme en què es feia referència a aquesta dada i també a les que –guiant-nos pel nom o cognom del pare– ens donaven a entendre que també podien ésser francesos. Però ara que, gràcies als capítols matrimonials, hem pogut saber de molts altres que també ho eren, tot i que els cognoms no els delataven com a tals –perquè eren idèntics als catalans o per haver estat catalanitzats–, ens adonem que el percentatge de naixements de fills de pare francès era força més elevat que el que vam donar. Heus ací, doncs, detallats en grups de deu anys –en els casos en què podem fer-ho així– els resultats aconseguits, que pensem que encara haurien de ser més elevats si tenim en compte que no podem pas haver arribat a una total identificació de tots els que devien ésser francesos. El fet que no hi hagi les partides de baptisme corresponents als anys de 1592 a 1602 fa que no puguem aportar cap dada dels últims anys del segle XVI. Per suplir aquesta mancança, fem ús de dades que, si bé ultrapassen els límits cronològics que ens hem fixat, en canvi ens donen una visió més clara dels procés migratori.

Període 1561-1570	90,80 per mil
Període 1571-1580	136,70 per mil
Període 1581-1592	146,06 per mil
Període 1602-1610	177,96 per mil
Període 1611-1620	155,98 per mil
Període 1621-1630	107,86 per mil

Ferran Soldevila⁽³⁾ assenyala que la immigració d'enllà del Pirineu va prendre el principal increment a la segona meitat del segle XVI i

primera meitat del XVII. Nosaltres, cenyint-nos en les dades que acabem de donar i tenint en compte que desconeixem el percentatge de la darrera dècada del segle XVI, creiem que el moment culminant de la immigració francesa hàgim de situar-la a la primera dècada del segle XVII.

IMMIGRANTS FRANCESOS QUE ACONSEGUEIXEN TENIR PROPIETATS

En un altre dels nostres treballs sobre els immigrants francesos⁽⁴⁾, ja vam fer esment d'una dotzena d'ells que, l'any 1553, disposaven d'alguna propietat a Vilafranca. Ara ens és donat de poder-ne allargar la llista, que no creiem pas exhaustiva. Hem aconseguit les dades següents:

Bertran Andreu, teixidor de lli. El 1560 paga sis sous i mig de cens «per la sua casa té en lo carrer de la Parellada. Era den Juliana»⁽⁵⁾. Més endavant (gener de 1565), a un tal Andreu Vilella, sabater i fill de l'anterior, li havia venut «un ters de vinya»⁽⁶⁾. El 1597 veiem que paga 29 sous de cens «per terra obté al pont de Malihó junt al camí»⁽⁷⁾. Ignorem si es tracta d'una nova propietat o bé fa referència a la vinya abans esmentada.

Pere Combes, serrador. El 1567 ja trobem dades de la «casa den Combes serador»⁽⁸⁾. Era situada a «La Parallada prop de la Ferradura» i era alou de la Mercè de Barcelona. Onze sous i tres diners era el censal que en pagava.⁽⁹⁾

Pere Spina, boter. El 7 d'abril de 1567 compra «un tros de una pessa de terra» a Gaspar Calandraix⁽¹⁰⁾, que qui sap si podria ser la «vinya té a Benages qui va Sanct Ilari» (1578)⁽¹¹⁾.

Joan Prats, pagès. En fer testament, el 3 de gener de 1570, deixa a la seva muller «la vinya mia»⁽¹²⁾.

Guillem Faura, bracer. El 2 d'abril de 1571 fa testament «dins la casa i habitació mia la qual és dins Vilafranca del Pdès»⁽¹³⁾.

Esteve Cernen, mestre de cases. El 1572 i el 1579 trobem referències de la casa que té al carrer d'en Puigmoltó. En fer testament, el darrer dels anys indicats, diu que el fa «en ma casa i habitació mies»⁽¹⁴⁾.

Carrechs

Abril

m^o ant^o
Morani

Primo hajas apagar del collecte al dia del
uari de la p^{re} q^{ue} seua don sou pendor missal bapes
es obligada dretu coblat a celebrax tot^o anys per
petuam^{et} per aia^o d^o m^o ant^o Morani q^{ue} sabater
de la p^{re} vilas co es l'arma a la festa d^e q^{ue} x^{ri}
ab collectade de finit^o en lo altar de la verge maria.
Lo numerid^o a les nou hore^o y la tra^o m^o lo die
d^e la festa d^e march en lo altar d^e march y a
hon^o d^e march ab collectade de finit^o a les
nou hore^o son dretes fetes en lo mes d^e abril y tra
ja acobrar al bar^o d^e madridi (lauani al encotr^o
del con^o partit

879

Lo dia d^e
Jordi

Me^o hajas apagar del collecte al dia (lauani
deu sou pendeu mines bapes fru celebrax tot^o
any d^e la costat per aia^o d^o m^o q^{ue} son per cel peucue
a 26° d^e abril oue estat vicari d^e s^{ta} fe y en na
tri al del regno de franco y aco demedras lo an^o
mueraxi solonne se celebrax per aia^o d^o die m^o
Joan peres en lo altar majori y haja acobran
al bar^o d^e ma^o d^e die (lauani al encotr^o del con^o
partit

879

m^o Joan
peres

m^o ant^o
Cosca p^o

Me^o hajas apagar del collecte a m^o ant^o
cosca p^o a 5 d^e abril t^{re}ta sou lo qual ell se
has retirat de vidat sua t^{re}ta per a quell ann^o
nexasi solemn^o ell ha per p^{re}ual en la p^{re}
s^{ta} fe iax vix aia^o sua y d^e sou p^{re}decessor^o y hajas
acobrar al bar^o idema d^e die (lauani al encotr^o
del p^{re} partit

879

Del Capbreu llevador de les rendes de les Misses Quotidianes de 1581. A la segona d'aquestes partides se'ns dona noticia d'un altre prevere francès, M^o Joan Peres, que havia estat vicari de Santa Fe del Penedès.

Joan Carreres, major de dies. «Totes aquelles cases... ha... en lo carrer de la Palma» (1581). «Peça de terra de vinya plantada en partida dita de Montaspre». «Peça de terra en la partida dita la Pedrera den Rabassa».

Antoni Carsi, pagès. El 30 de setembre de 1592 firma el seu testament «dins l'habitació de ma casa»⁽¹⁵⁾.

Joan Figueres, pagès. També firma el testament «dins de ma casa» (2 de setembre de 1596)⁽¹⁶⁾.

També hi ha un bon grup d'altres immigrants que, en haver entrat a formar part de famílies ja establertes a Vilafranca i amb casa pròpia, passen tard o d'hora, a ésser-ne propietaris.

Per exemple, aquests casos:

Pere de Salamó, pagès. El 1558, junt amb el seu sogre Marçal Cellers, mestre de cases, també immigrant francès, ja paga cens per «les sues cases tenen en lo carrer de Puigmoltó»⁽¹⁷⁾. De totes maneres, dos anys abans (13 de febrer de 1556), en fer testament, fa referència a «tota aquella peça de tera la qual jo tinch»⁽¹⁸⁾. En haver enviudat, torna a casarse (capítols matrimonials 2 de desembre de 1561), però continua vivint en la mateixa casa amb la mare, aleshores ja vídua, de la primera dona. Un dels motius de continuar habitant-hi podria ésser el fet d'haver-hi descendència del primer matrimoni. El 1576 continua, junt amb «madona Catherina Marsala, viuda i sogra sua», pagant cens per les cases indicades.⁽¹⁹⁾

Bernat Barasch, pagès. L'any 1568 fa capítols matrimonials amb Anna Cellers, filla de l'abans esmentat Marçal, mestre de cases, vídua ja d'un tal Lluç Duran, pagès, també immigrant francès⁽²⁰⁾. El 1581, tant ell com la seva muller juren posseir «cases al carrer den Puigmoltó»⁽²¹⁾.

Melquisedec Lavera, pagès. El 1575 contrau matrimoni amb Elisabet Salamó, filla de l'abans citat Pere de Salamó i de la seva primera muller⁽²²⁾. El 1581, aquest matrimoni també jura tenir «cases a Puigmoltó»⁽²³⁾. En molts documents, aquest immigrant ens surt esmentat també per Joan Lavera. A l'últim, però, serà conegut per Joan Talavera, àlies Siserer.

Joan Lagresa, rajoler. El 19 de maig de 1582 fa capitols matrimonials amb una filla de Joan Benach, pagès, que creiem també immigrant francès⁽²⁴⁾. El setembre del mateix any, juren, amb la seva muller, posseir una casa al carrer d'en Puigmoltó, si bé ell com a usufructuari⁽²⁵⁾. Volem fer notar que les tres cases referides darrerament, d'en Barasch, d'en Lavera i d'en Lagresa, eren contigües, aquesta última «en lo cantó del carrer de Puigmoltó y del carrer de m^a Puiades»⁽²⁶⁾.

Jaume Berni, pagès. El 30 d'agost de 1576 fa testament «dins de ma casa y habitació mia tinch en la present vila de Vilafrancha»⁽²⁷⁾. Aquesta casa, situada també al carrer d'en Puigmoltó, no és pas altra que la del seu sogre, el també immigrant francès Guillem Torà, àlies Tres Cames, pagès, que va deixar-li per haver-lo fet hereu universal, el qual ja hi habitava el 1549⁽²⁸⁾. El cens que en pagava era de 30 sous. L'any 1575, un tal Janot Guasch, calceter, li havia venut «una terra»⁽²⁹⁾.

Antoni Not, àlies Llenus, mestre de cases. El 27 de gener de 1585 fa capitols matrimonials amb una filla del suara esmentat Jaume Berni⁽³⁰⁾. Pertant, el tercer immigrant francès que trobem en aquesta casa o família. Veïem que dels trenta sous de censals que havien anat pagant per aquest immoble tant Guillem Torà, com després Jaume Berni i més tard el seu fill Jaume, aquest passarà a satisfer-ne només quinze, ja que els altres quinze seran a càrrec de l'indicat Antoni Not, cunyat seu⁽³¹⁾. Cal creure, doncs, que disposava d'una part de la casa.

Pere Ferrer, ferrer. El 1584 el sabem pagant sis sous de censal per una casa al Vall del Castell⁽³²⁾. De fet la propietària d'aquesta casa, per haver-la heretada, era la seva muller, filla d'un tal Genís de Faus, pagès, també immigrant francès, que ja la posseïa des de 1536⁽³³⁾.

Bernat de Joncar, bracer. El 1589 paga quatre sous de cens per una casa al carrer d'en Puigmoltó⁽³⁴⁾, que el 1547 ja pertanyia al seu sogre, Pere Noi o Papiol, també immigrant francès⁽³⁵⁾.

Igualment podem dir dels germans Pere i Bernat Xelivar, fuster el primer i teixidor de lli el segon, els quals es casen amb dues germanes, filles d'un tal Pere Salmoy, pagès habitant a Vilafranca i amb casa a la plaça de la Palma⁽³⁶⁾. El 1581, els vint-i-sis sous de cens d'aquesta casa, el paguen la meitat cada un, si bé a partir de 1589 i fins al 1598 se'n farà càrrec en Bernat⁽³⁷⁾.

El cognom Xelivar, que arribem a trobar escrit fins de deu maneres ben diferents, tals com Xilivar i Xivallach, i que ignorem quin podia ser l'original, acabarà prenent la forma de Sivillà, un dels noms amb què, a la meua joventut, encara era coneguda una de les cases de la Plaça de la Constitució.

Pons Roca, mestre de cases. El 30 de març de 1591, fa capítols matrimonials amb Coloma Salmoy, filla de Joan Salmoy, sabater, ja difunt, i néta de l'esmentat Pere, per tant nebots dels germans Xelivar. El 1600, ell i una tal Àngela Beneta, probablement emparentada amb Joan Benet, la muller del qual, en enviudar, va casar-se amb Pere Xelivar, són els que ara paguen la meitat cada u, els vint-i-sis sous de cens «per les cases eren den Xilivar, teixidor de lli. q^o, són a la plaseta de la Palma»⁽³⁹⁾.

Com veiem, doncs, tota una colla d'immigrats francesos que, introduint-se dins diverses famílies vilafranquines, passen a formar part del seu engranatge.

EDATS EN QUÈ S'ACOSTUMAVA A CONTRAURE MATRIMONI

Són 48 els casos de fills de francesos, nats però a Vilafranca a la segona meitat del segle XVI—si bé quasi tots dins les darreres dècades—, dels quals hem pogut saber la data del baptisme, per una banda, i per l'altra, la data del casament o, a falta d'aquesta, la dels seus capítols matrimonials. Això pot donar-nos idea de l'edat en què aleshores acostumaven a casar-se la gent. Aquests 48 casos, separats per sexes, donen majoria a les dones (37 contra 11 homes). De les edats que n'hem extret, algunes haurien d'ésser augmentades en un parell o tres de mesos, ja que, com que ens basem en la data dels capítols matrimonials perquè ignorem la del casori, aquesta acostuma a ser un xic més tardana que no pas aquella. Com que en alguns casos ens ha estat possible saber totes dues dates, vegem aquí les diferències que hi trobem:

Capítols matrimonials	Casori	Diferència de dates
23 setembre 1606	23 setembre 1606	0 dies
25 novembre 1696	24 febrer 1607	3 mesos
9 juliol 1608	7 setembre 1608	2 mesos
11 desembre 1610	13 febrer 1611	2 mesos
27 octubre 1613	19 gener 1614	2 mesos 23 dies

Charrechs Octubre

Culstus
costas

Primo haja de pagar dit collector al dit
clauari un sou per missa baixa fa celebrar
tot l'any la dita costat per animas d'madonna
Culstus costas viduar qui estans en casa las
maidouelles en la festa de St. ~~luc~~ del mes de
setembre q' haja acobrar al baras a l'encostre
del p'nt partit d'mas de dit clauari

8 29

Bart.
oliver

Mes haja de pagar dit collector al dit clauari
encorata sou per 4. o. missas baixas fa celebrar
tot l'any viduar coltat as 10 d'octubre per an
d'barthomeu oliver q' d'madonna Joana miller
suas viduar barthomeu oliver son fill de la parra
chua d' St. vicens d' moreo curat del terme d' font
rubia y haja acobrar al baras d' mas d' dit clauari
al encostre del p'nt partit

7 8 7

8

aman
seloper

Mes haja de pagar dit collector al dit clauari
de sou per viduar missa de p'nt al baras coltat
per d' dit coltat per an don an nan seloper
lo per missa de d' octubre y per an tambes de sa
miller tot del Regne de franco y haja acobrar
al baras d' mas d' dit clauari al encostre del p'nt partit

8 9

En voler treure la mitjana d'edat dels homes, ens trobem amb un fet que cal tenir en compte i és que tant en les partides de casament com en els capítols matrimonials d'aquella època no s'acostuma a especificar si es tracta de fadrins o bé de vidus. Això fa que no puguem donar una plena certesa al resultat aconseguit. Però si tots fossin fadrins, les edats en què contrauen matrimoni són aquestes, algunes de les quals relativament altes:

19 anys 2 mesos	25 anys 4 mesos	33 anys 3 mesos
22 anys 0 mesos	25 anys 8 mesos	33 anys 5 mesos
22 anys 7 mesos	30 anys 7 mesos	37 anys 3 mesos
23 anys 5 mesos	32 anys 4 mesos	

Tindríem, doncs, una mitjana d'edat relativament alta: 27 anys i mig.

Pel que fa a les dones, ja podem donar per certs els resultats, ja que s'acostuma a especificar-ne l'estat civil. Tots els que presentem fan referència a donzelles.

14 anys 2 mesos	19 anys 5 mesos	22 anys 5 mesos
15 anys 2 mesos	19 anys 7 mesos	22 anys 6 mesos
15 anys 8 mesos	19 anys 7 mesos	22 anys 7 mesos
16 anys 8 mesos	19 anys 9 mesos	22 anys 8 mesos
16 anys 9 mesos	19 anys 11 mesos	24 anys 7 mesos
16 anys 11 mesos	20 anys 1 mes	24 anys 8 mesos
18 anys 1 mes	20 anys 5 mesos	25 anys 11 mesos
18 anys 3 mesos	20 anys 8 mesos	26 anys 10 mesos
18 anys 4 mesos	20 anys 10 mesos	27 anys 10 mesos
18 anys 4 mesos	20 anys 10 mesos	29 anys 0 mesos
18 anys 6 mesos	21 anys 4 mesos	30 anys 10 mesos
18 anys 9 mesos	21 anys 6 mesos	
18 anys 10 mesos	22 anys 0 mesos	

Tindríem, par tant, una mitjana d'edat pròxima als 21 anys.

Ignorem quina era, si és que n'hi havia, l'edat mínima fixada per poder contraure matrimoni, ja que en les tres que hem relacionat menors de setze anys ens hem hagut de basar en la data dels capítols matrimonials, en no saber la data del casori. Tot i això, encara que cronològicament corresponent al primer quart del segle XVII, sabem els casos de dues donzelles que contrauen matrimoni, una el 1618 als 15 anys i 1 mes, i l'altra el 1626 als 15 anys i 7 mesos.

COMPORTAMENT DELS IMMIGRANTS FRANCESOS

Són ben escasses les referències que podem aportar pel que fa als mals comportaments d'aquests immigrants. Així, dels 115 testaments que ens han passat per les mans corresponents a la segona meitat del segle XVI, només en dos es dona el cas que el testador ho fa des de la presó. Un és un tal «Joan Sanctmartí, pagès, maior de dies del regne de França», el qual «per mos demèrits stich pres i so estat condemnat a mort natural per lo magnific mossèn Felip d'Avinyó, donzell i veguer de Vilafrancha de Penadès»⁽⁴⁰⁾.

La causa de la condemna no la sabem, si bé el testador vol i mana que «per descàrrech de ma consciència sien donats a la viuda Serdana de Palou, terme del Pla, vint sous encontinent la mort mia seguida». Igualment, a Janot Seriol, pagès, també del dit terme i pels mateixos motius li deixa quatre sous. El fet que en un altre paràgraf del testament torni a fer-se esment d'aquestes dues persones –ja que a casa d'una d'elles hi té «una cuera de moltó negre rahonable», o sigui «una samarra o guardapits de pell de moltó negre regular», i en l'altra hi té «dues camisolles de borell»– ens dona peu a creure que devia habitar en aquell terme i devia treballar per les persones al·ludides, a qui devia haver defraudat.

Les execucions aleshores tenien lloc a la forca, tal com consta en l'indicat testament, i el reu demana que, un cop mort, sigui enterrat al monestir de Sant Francesc, fet que demostra ben clarament que allí rebien sepultura tota classe de persones: «vull... que lo cors meu sia levat de la forca de e / a hon moriré que lo cors meu sia soterrat en la yglésia del monestir de Sanct Francesch». L'execució va tenir lloc el mateix dia de fer testament (7 de novembre de 1576), ja que aquest va ésser publicat en la mateixa data.

Una altra persona que també testa i ho fa «en la casa de la vila de Vilafrancha del Penadès, ha hont dits càrcers rela són», és Antoni Tosset, també pagès. Aquest sabem que estava detingut «per los robos havia comès». Fa el testament el dia 11 de juny de 1587⁽⁴¹⁾. No es fa cap menció de la condemna que li fou aplicada.

A part d'aquests dos fets, sabem d'alguns processos judicials contra gent francesa. Així, per exemple, el 19 d'octubre de 1587⁽⁴²⁾ un contra un noiet de 14 anys «per haver robat lo dia de la fira de Sant Lluç

en la plassa de Vilafranca huns agnus de plata sobredaurats ab una veta de seda plateada». També un altre, de data 10 de maig de 1590⁽⁴³⁾, contra un fadrí francès anomenat Esteve Trutxo, serrador, al qual s'acusa «ques una fadrí vagabundo y que ab cautela de ser serrador va per moltes parts del món y fa coses dignes de càstich» i que «aurà alguns anys venint en aquesta terra y en companyia de algun altre francès per robarlo o per matarlo trobantse tots sols ab algun bosch poch tement a Déu i a la justícia». De fet, les acusacions contra aquest francès no devien tenir gaire consistència, diem nosaltres, ja que pocs mesos després, el 16 d'agost, el localitzem fent de testimoni en uns capítols matrimonials i en altres documents posteriors (1593, 1600, 1603 i 1609).

Ja és diferent el cas de Guillem Dego o de Godo, blanquer, habitant de Vilafranca, que testa dues vegades consecutives (26 de febrer i 10 de maig de 1593), per haver estat «ferit de dos stocades en los pits dels quals cops tinch temor de morir»⁽⁴⁴⁾.

Robatoris i baralles dels quals, probablement, també podríem aportar-ne dades corresponents a gent del país i que creiem que no poden fer desmerèixer el comportament, que creiem bo, de la gran majoria d'immigrants francesos.

NOTES

- (1) Antoni Massanell i Esclassans, «Dades dels primers immigrants occitans a Vilafranca del Penedès (145 a 1553)», a *Miscel·lània penedesenca 1988*, p. 231.
- (2) Antoni Massanell i Esclassans, «Dades esparses dels immigrants francesos a Vilafranca del Penedès, el segle XVI» a *Miscel·lània penedesenca 1980*, p. 78.
- (3) *Història de Catalunya*, segona edició, p. 961. Ed. Alpha. Barcelona, 1963.
- (4) Antoni Massanell i Esclassans, «Dades dels primer...»; pgs. 225 a 227.
- (5) ACPV (Arxiu de la Comunitat de Preveres de Vilafranca), Capbreu de rendes, Aniversaris 1560. Setembre. Sense paginar.
- (6) ACPV, Llibre de Procurador 1564, dades. Sense paginar.
- (7) ACPV, Capbreu llevador de rendes, 1597, foli 34.
- (8) ACPV, Llibre de canaler, 1567. Extremuncions, 19 de desembre.
- (9) ACPV, Llibre cases fan censals, foli 2.

- (10) ACPV, Llibre de procurador, 1568. Sense paginar.
- (11) ACPV, Capbreu misses quotidianes, 1578, foli 52.
- (12) AHCV-SN (Arxiu Històric Comarcal de Vilafranca - Secció notarial), Notari Pau Xammar, Testament núm. 32.
- (13) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Testament núm. 136.
- (14) ACPV, Llibre de canaler, 1572, 1 de juliol; i AHCV-SN, Notari Pau Xammar, testament 20 de setembre de 1579 (bossa 1567-16).
- (15) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Testament 30 de setembre de 1592 (primera bossa).
- (16) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Testament 2 de setembre de 1596.
- (17) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Aniversaris 1558, foli 13.
- (18) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Testaments (bossa 1567-16).
- (19) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Aniversaris 1576, foli 60.
- (20) AHCV-SN, Notari Pere Colldesansa, Capítols matrimonials, 24 d'abril de 1568.
- (21) ACPV, Llibre de juraments, foli 51.
- (22) AHCV-SN, Notari Francesc Tarrassa, 2 de juny de 1575, núm. 98.
- (23) ACPV, Llibre de juraments, foli 50.
- (24) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, 4a. bossa, núm. 37.
- (25) ACPV, Llibre de juraments, foli 94.
- (26) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Censals i censos 1589, p. 126.
- (27) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Testaments, núm. 62.
- (28) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Misses quotidianes 1549. Sense paginar.
- (29) ACPV, Llibre de procurador, 1575. Sense paginar.
- (30) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Capítols matrimonials.
- (31) ACPV, Capbreu llevador de rendes, 1597, foli 43.
- (32) ACPV, Capbreu llevador de rendes, 1584, foli 12.
- (33) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Aniversaris 1541, foli 80.
- (34) ACPV, Capbreu llevador de censals i censos, 1589, foli 123.
- (35) ACPV, Capbreu llevador de rendes, Aniversaris 1547, setembre. Sense paginar.
- (36) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Capítols matrimonials, 11 de febrer de 1566; i notari Francesc Tarrassa, Capítols matrimonials, 7 de gener de 1570.
- (37) ACPV, Capbreu llevador de rendes, 1597, foli 61.
- (38) AHCV-SN, Notari Pau Xammar, Capítols matrimonials, núm. 12.
- (39) ACPV, Capbreu llevador de rendes, 1600, foli 49.
- (40) AHCV-SN, Notari Pere Garau, bossa testaments.

- (41) AHCV-SN, Notari Miquel Bartomeu, Testaments 1576-1614.
- (42) AHCV, Procés judicial XVI-II, núm. 6.
- (43) AHCV, Procés judicial XVI-III, núm. 51.
- (44) AHCV-SN, Notari Pere Guasch, Primer llibre de testaments 1582-1593, foli 141r; i notari Pau Xammar, Testaments.